

DANNINGSKONFERANSEN 2026

Den humaniserende kraften i utforskende dialog

USN Campus Drammen

Konferansen samler forskere, ,praktikere, filosofer, pedagoger og andre med interesse for danning og dialog - som fenomener og praksiser. Gjennom foredrag, workshops og erfaringsbaserte bidrag utforsker vi dialogens muligheter og begrensninger. Til sammen vil bidragene belyse om eller hvordan dialog kan bidra til danning, forståelse og menneskeliggjøring – i klasserom, institusjoner og samfunn.

ONSDAG 29. APRIL

Auditorium A5508

10.00 - 10.15 Velkommen!

Aase Bakke Noren, nestleder, IPED Campus Drammen

10.15–11.15 Dialogisk introduksjon; Den humaniserende kraften i utforskende dialog

Guro Hansen Helskog og Ingun Steen Andersen inviterer til en dialogisk utforskning av hva den humaniserende kraften i utforskende dialog kan bety. Med utgangspunkt i erfaring inviterer de deltakerne inn i en filosofiske dialog, og setter tonen for konferansens undersøkende fellesskap.

Guro Hansen Helskog er professor i pedagogisk filosofisk praksis ved Universitetet i Sørøst-Norge. Hun utviklet Dialogos-tilnærmingen til filosofisk praksis fra 2004 og utover, og har publisert flere bøker og forskningsartikler, herunder *Philosophising the Dialogos Way towards Wisdom in Education. Between Critical Thinking and Spiritual Contemplation* (Routledge, 2019) og *Reflective Practice Research in Higher Education Pedagogies* sammen med Michael N. Weiss (LIT, 2023). Sammen driver de også den podkasten *ResponsAbility – Dialogues on Practical Knowledge and Bildung in Professional Studies*.

Ingun Steen Andersen er leder i Norsk selskap for filosofisk praksis og avdelingsleder for Livsveiledning i Human-Etisk Forbund. Hun har drevet filosofisk og dialogisk praksis siden 2009, gjennom en-til-en samtaler og gruppedialog. Som lektor spesialiserte hun seg i filosofiske samtaler i skolen, og har senere videreutviklet sin praksis gjennom arbeid på freds- og menneskerettighetsfeltet. Hun har blant annet skrevet *Rom for dialog – demokratisk danning gjennom filosofiske samtaler i klasserommet* (Dembra, 2019) og utviklet dialogressurser for skolen i samarbeid med Dembra, Aschehoug Undervisning m.fl. I dag leder hun arbeidet med humanistisk livsveiledning og legger til rette for eksistensielle samtaler og dialogiske møteplasser.

11.30–12.15 Danningens frihet og dialogens tvangløse tvang - en liten filosofisk reise

Lars Løvlie

Lars Løvlie er professor emeritus i pedagogisk filosofi ved Pedagogisk forskningsinstitutt, Universitetet i Oslo og æresdoktor ved Örebro Universitet. Han er en av de mest innflytelsesrike stemmene i norsk og internasjonal dannelsesdebatt, og har ellers skrevet om estetisk erfaring, eksemplets makt og teknokulturell danning. I 2017 skrev han innledning til en norsk utgave av Immanuel Kant: Om pedagogikk (2017). Han har også ytret seg kritisk om norsk utdanningspolitikk, fra barnehage til lærerutdanning. Løvlie er medredaktør i Nordisk Tidsskrift for Pedagogikk og Kritikk.

13.00–13.45 Dialog i krise: Urett, angrep og tolkningskollaps

AI som tolkningskollaps

Tobias Harding

Tobias Harding er professor ved Institutt for kultur, religion og samfunnsfag (IKRS), USN. Med utgangspunkt i dannelsesbegrepet og tolkningsfilosofi analyserer han hvordan økende bruk av kunstig intelligens kan påvirke kultur, læring og academia. Han peker på en mulig tolkningskollaps, der grunnlaget for menneskelig fortolkning og meningsdannelse utfordres når teknologien overtaler sentrale deler av forståelsesarbeidet.

Epistemisk urettferdighet: Marginalisering av urfolks stemmer og perspektiver

Snøfrid Steen Tellesbø

Snøfrid Steen Tellesbø har master i sosialantropologi og har bodd et år i regnskogen i Amazonas og studert møtet mellom internasjonalt hjelpearbeid og urfolksperspektiver. Hun vil snakke om sine erfaringer fra arbeidet sammen med urfolkene i regnskogen og vise hvordan dialogens forutsetninger bryter sammen i møter preget av epistemisk urettferdighet, der urfolks stemmer og perspektiver blir ignorert eller nedprioritert til fordel for vestlig ekspertise og vitenskap.

Væpnede angrep på utdanning

Kristine Helskog

Kristine Helskog er forskningsassistent ved PRIO. Angrep på utdanning utgjør en alvorlig og tilsynelatende voksende trussel mot sivile i væpnede konflikter globalt. Skoler og universiteter blir bombet, lærere og studenter kidnappet, og utdanningsinstitusjoner brukt som militære baser. Til tross for økt oppmerksomhet fra internasjonale organisasjoner, vet

vi fremdeles lite om hvilke væpnede grupper som angriper utdanning og under hvilke betingelser slike angrep finner sted. Kristine undersøker determinantene bak konfliktrelaterte angrep på utdanning av ikke-statlige væpnede grupper på tvers av 59 land mellom 1997 og 2024. Hun argumenterer for at angrep på utdanning kan forklares gjennom to komplementære mekanismer: gruppens evne til å tåle statlige motangrep, og den ideologiske avstanden mellom gruppen og staten. Funnene viser at både resiliente grupper og grupper med sterk ideologisk motstand mot statlig utdanning er mer tilbøyelige til å angripe utdanning. Ideologisk motiverte grupper angriper i størst grad når staten er en svak ideologisk aktør.

14.00–15.20 PARALLELLESJONER

Rom 5503

Hvordan styrke samfølelsen i grupper: Martin Tranmæl-metoden (workshop)

Asbjørn Fretheim

Asbjørn Fretheim er filosofisk praktiker og sykehushumanist ved St Olavs hospital i Trondheim. I workshopen vil deltakerne få erfare hvordan Asbjørn arbeider med gruppedialog i personalgrupper ved St. Olavs hospital. Her brukes grunnprinsippene i sokratisk gruppedialog, kombinert med enkle fysiske øvelser og løftet som ligger innbakt i hendene som metaforisk kraft, sammen med gamle forbilders inspirerende levde liv og gripende glød og verdigrunnlag.

Humanisering av matematikkfaget gjennom historiefortelling og humor

Suela Kacerja

Suela Kacerja er førsteamanuensis ved institutt for matematikk og naturfag, USN. Bidraget utforsker hvordan historiefortelling og humor kan bidra til å gjøre matematikkfaget mer meningsfullt og tilgjengelig for studenter.

Matematikk har lenge blitt sett på som et verdifritt, nøytralt og abstrakt fag. Dette er det vanligste bildet elevene møter i sin utdanning. Gutierrez (2018) definerer det som dehumaniserende matematikk – en slik praksis identifiseres for eksempel når man skiller matematisk praksis fra politikk, verdier og etikk. Videre er det dehumaniserende aspektet knyttet til det faktum at man blir utsatt for disse praksisene over lang tid gjennom hele sin obligatoriske skolegang. Imidlertid har forskere innen matematikdidaktikk lenge advart mot risikoen ved et slikt bilde av matematikk og behovet for å eksponere studenter for matematikkens formateringskraft. Kacerja vil i denne presentasjonen dele erfaringer fra arbeid i klasser med lærerstudenter i tre ulike sammenhenger, Norge, Sør-Afrika og Albania. I presentasjonen vil hun dele noen av historiene og humoren som oppsto i disse klassene, og forstå dem i lys av humaniserende matematikk.

Auditorium A5508

Michel Montaigne, eller kunsten å samtale når krigen står på dørterskelen

Emil Perron

Emil Perron er filosof og filosofisk praktiker og tilknyttet Universitetet i Bergen. Med utgangspunkt i Montaignes essays utforsker han hvordan dialog kan opprettholdes i tider preget av konflikt og mistillit. Samtalen krever et strukturert rom – et «ordnet rom» – der mennesker kan møtes som noe annet enn fiender.

Den franske humanisten og filosofen Michel de Montaigne (1533-1592) erfarer på 1500-tallet noen av Frankrikes og verdens verste religionskriger eller borgerkriger. Mistillit mellom borgere, usikkerhet, konflikt og polarisering fyller den daglige atmosfæren i det 16. århundre. For Montaigne er det mye som står på spill. Hvordan ser dialogen ut i Montaignes øyne? Det er særlig i kapittelet “Om kunsten å samtale” (bok III, kapittel 8) Montaigne legger frem skissen til en samtaleteori. Fra Montaignes essayistiske stil kan man utlede regler og rammeverk. Orden (l’ordre) er den viktigste regelen av dem alle. Men hva er den humaniserende kraften som ligger i et slikt ordnet rom? Montaigne ordner rommet hvor dialogen skal finne sted og skaper et rom som ellers ikke eksisterer i borgerkrigens kontekst hvor hvert rom blir fylt med konflikt.

Dialogens premisser når det virkelig brenner: Beutelsbach-prinsippene som fundament for undervisning om kontroversielle temaer

Peder Nustad

Peder Nustad er leder for Dembra (Demokratisk beredskap mot rasisme, antisemittisme og udemokratiske holdninger) og er ansatt ved HL-senteret (Senter for studiet av Holocaust og livssynsminoriteter) i Oslo.

Hva forutsetter den utforskende dialogen når temaene er virkelig kontroversielle? Dette innlegget tar utgangspunkt i en kurspakke utviklet i rammen av Dembra og gjennomført for lærere ved østlandsskoler i 2024, med Israel-Palestina-konflikten som case. Kjernen i kurspakken er Beutelsbach-prinsippene: elevene bør ikke overveldes emosjonelt, kontroversielle temaer bør presenteres som kontroversielle, og målet er myndiggjøring av elevene til handling. Prinsippene er ikke bare pedagogiske verktøy — de er uttrykk for anerkjennelse av den andres humanitet og autonomi. Kursmateriellet ble kritisert fra to hold: for å holde temaet kontroversielt på bekostning av palestinernes lidelse, og for å innskrenke ytringsrommet for proisraelske synspunkter. Slik ble kurset selv et eksempel på det det forsøkte å håndtere. Med utgangspunkt i disse erfaringene utforsker innlegget hva

som skjer med prinsippene under press: Hvor går grensen for det kontroversielle? Hva når selve rammen for dialog bestrides?

Uenige sammen – undervisningsressurser for demokratilæring og dialog

Synnøve Kronen Snyen

Synnøve Kronen Snyen har master i samfunnspsykologi fra UiO og jobber ved Nobels Fredssenter, der hun er med på å utvikle undervisningsressurser om dialog og demokrati. Sommeren 2025, i forbindelse med stortingsvalget, lanserte Fredssenteret undervisningsressurser til videregående om demokrati og dialog, som er digitalt tilgjengelige for lærere i hele landet. Høyt tempo, informasjonsoverflod og et polarisert ordskifte gjør det vanskelig for å tenke kritisk, delta i demokratiet og ytre sin mening. Målet med undervisningen er å styrke elevers politiske mestringstro, kritiske tenkning og utvikle deres dialogiske ferdigheter. Ressursene legger vekt på konkrete dialogregler og strukturerte øvelser. I erfaringspresentasjonen vil Synnøve fortelle om Fredssenterets erfaring med å jobbe med dialog og demokrati i skolen.

[Rom 5617](#)

Danning og filosofi i norsk utdanning

Pedro Dias Bergheim

Pedro Dias Bergheim er filosofisk praktiker og har doktorgrad i pedagogisk filosofi fra Universitetet i Bergen. Denne forskningspresentasjonen undersøker den utforskende dialogens plass i skolen med utgangspunkt i en artikkelbasert doktoravhandling. Avhandlingen har som mål å avklare hvordan 'danning' forstås i norsk utdanningspolitikk og undervisningspraksis. Den kombinerer danningsteori, diskursteori og læreplanteori i tre studier: et teoretisk essay, en dokumentanalyse av det norske læreplanverket (LK20) og en intervjustudie med åtte lærere i ungdoms- og videregående skole. I presentasjonen forstås dialog i vid forstand som utforskende prosesser som kommer til uttrykk på ulike måter i subjektets fortolkende relasjon til omverdenen.

Dialog som åpenbaring? Om Gert Biestas pedagogiske filosofi

Ole Jacob Løland

Ole Jacob Løland er professor i KRLE ved institutt for Kultur, religion og samfunn ved USN og vil si sin presentasjon se på hvordan dialog kan forstås som en grunnleggende tilstand i danning, med røtter i et åpenbaringsbegrep.

I et tidligere arbeid har Løland påvist den bibelske inspirasjonen som ligger bak den pedagogiske filosofien til Gert J. J. Biesta (Løland 2025). I resensjonen vil han bygge videre på dette og undersøke hvordan en idé om åpenbaring med jødisk-kristne røtter utgjør et fundament for Biestas teoretiske konstruksjon av dialog i pedagogisk virksomhet.

Om dialogiske og praktiske tenkemåter

Willy Aagre

Willy Aagre er professor emeritus ved institutt for pedagogikk ved USN. Han vil gi et historisk innblikk i reformpedagogisk praksis ved Sagene skole på 1930-tallet, der dialogiske og praktiske arbeidsformer knyttes til elevers erfaring og livsverden.

Thyra Andrén (1901 – 1990) var en velutdannet og nyskapende lærer som arbeidet under Anna Sethnes ledelse under den internasjonalt kjente skoleforsøkene på 1930-tallet. På basis av Andrén's 108 sider lange rapport basert på hennes virke som klasseforstander i årene 1929-1936, Redegjørelse over forsøksarbeidet (1936), vil Aagre trekke fram to langvarige prosjekter som hennes gutteklasse gjennomførte, Grønland og eskimoene i tredje klasse og utgivelsen av klasseavis Sagbla' i sjette og sjuende klasse. Presentasjonen vil delvis presenteres i dialog med en historisk-pedagogisk artikkel av Anne Helene Høyland Mork, «Og rektor fortalte det var arbeidsskolemetoden – Reformpedagogiske elementer i norskundervisning ved Eidsvoll landsgymnas (1945-1946), publisert Historisk tidsskrift nr. 4-2024. Hans og Morks bidrag vil til sammen kunne kaste lys over noen problemer ved å forstå reformpedagogisk praksis, i spennet mellom retorisk-pedagogisk ideologi på den ene siden, og elevenes historisk betingede levde erfaringer på den andre siden.

Utdanning, danning og potensialer for endring i tech-oligarkenes tid

Hans Morten Haugen

Hans Morten Haugen er professor i internasjonal diakoni ved VID vitenskapelige høyskole og vil bidra med en analyse av hvordan teknologigiganter påvirker samfunn og læring, og hvordan utdanning fortsatt kan være en drivkraft for demokratisk utvikling og kollektiv mobilisering.

Tek-oligarkers posisjon og kontroll over sentral teknologi medfører økt kontroll over både samfunn og menneskesinn. Haugens presentasjon vil ta utgangspunkt i en artikkel som analyserer utdanningens rolle og potensialet for kollektiv mobilisering for å utfordre disse trendene. Målene for utdanning kan ikke begrenses til barn, men gjelder alle, som spesifisert i bindende konvensjoner og ikke-bindende UNESCO-anbefalinger. Med utgangspunkt i John Deweys bøker som også drøfter teknologisk endring, trekkes han inn i en drøfting som omhandler utdanning, demokratiutvikling, lokalsamfunnsutvikling og utvikling av ens karakter.

15.40-16.40 - PARALLELLESJONER

Rom 5503

Fra terror til ettertanke (workshop)

Zenab Mahmood

Zenab Mahmood er ansatt ved Stiftelsen 10. August. Denne workshopen tar utgangspunkt i terrorangrepet mot Al-Noor-moskeen og det rasistisk motiverte drapet på Johanne Zhangjia Ihle-Hansen 10. august 2019, samt i det dialogbaserte lærings- og undervisningsarbeidet utviklet ved Stiftelsen 10. august. Stiftelsen er i dag et freds- og menneskerettighetscenter som arbeider med forebygging av radikaliserings og ekstremisme gjennom kunnskapsformidling, refleksjon og utforskende dialog.

Med utgangspunkt i konkrete erfaringer fra arbeid med ungdom og fagpersoner undersøker workshopen hvordan radikaliseringsprosesser kan utvikles i spennet mellom utenforskap, identitetssøken, digitale påvirkningsstrukturer og forenklede verdensbilder. Det rettes særlig oppmerksomhet mot digitale og sosiale rom, der algoritmer, hatprat og ekstreme ideologier kan forsterke polarisering, men også der fellesskap, tilhørighet og meningsfulle relasjoner kan oppstå parallelt.

Gjennom korte fortellinger, strukturerte refleksjonsoppgaver og dialog i små grupper inviteres deltakerne til å utforske sentrale begreper som radikaliserings, ekstremisme og forebygging, ikke som ferdige forklaringsmodeller, men som analytiske innganger til felles undersøkelse. Workshopen vektlegger dialogens etiske og dannende dimensjon og stiller spørsmål ved hvordan hat og ekstreme ytringer kan møtes uten å lukke samtalen, samt hvilket ansvar profesjonsutøvere, medmennesker og samfunn har for å skape humaniserende dialogiske rom.

Auditorium A5508

Refleksjoner om humaniserende dialog i en sykehuskontekst

Andreas Aas Thorud

Andreas Aas Thorud er filosof, filosofisk praktiker og sykehusfilosof ved SiV (Sykehuset i Vestfold) I sin presentasjon utforsker han hvordan samtaler med pasienter og pårørende kan romme sårbarhet, eksistensielle spørsmål og menneskeligjørende erfaringer.

I rollen som Sykehusfilosof er en vesentlig del av jobben å møte pasienter og pårørende til fortrolige samtaler om livet. Samtalene har ingen klinisk agenda og er fritatt fra krav om journalføring og behandling. Sykehusfilosofens oppgave er snarere å romme den etiske og eksistensielle dimensjonen i menneskets opplevelse av livet - som får en særlig nerve i

møter med sårbarhet, sykdom og død. I dette ligger det også en forventning om at man skal være *god* å snakke med; en som utstråler trygghet og tåler det som måtte komme, en som lytter og deltar på en oppmerksom måte, en som gjør at den andre føler seg vel i sitt forsøk på å finne de rette ordene og forstå sin livssituasjon bedre. Kort sagt, en som inviterer til dialogiske samspill som styrker, rommer og bærer. Andreas erfaring, inspirert av den russiske filosofen Mikhail Bakhtin, er at slike samtaler kan virke dypt *menneskeliggjørende*. I sin presentasjon vil Andreas kaste et skisseaktig lys over hva han legger i dette – samt hvordan denne dimensjonen kan oppleves særlig sterkt for pasienter og pårørende. Med dette ønsker han å skape et fruktbart oppspill til erfaringsdeling og videre dialog.

Etisk forum og feltsamtaler i fengsel

Marianne Walderhaug

Marianne Walderhaug er filosofisk praktiker med doktorgrad i filosof og jobber som fengselsfilosof i Bjørgvin fengsel. Hun vil presentere arbeidet med etisk forum og feltsamtaler, som hun har utviklet og leder i fengselet. I Bjørgvin fengsel er feltsamtaler en del av etisk forum, men feltsamtaler er også et eget konsept som kan fungere i flere sammenhenger.

Etisk forum er et filosofisk prosjekt. Det er et tverrfaglig og tverretatlig forum som består av faste deltakere, som alle er ansatte i fengselet eller samarbeidspartnere. Oppgaven til etisk forum er å sette fokus på og bidra til dialog over etiske tema. Feltsamtaler er åpne dialoger hvor både innsatte og ansatte deltar, og det er et både filosofisk og demokratisk prosjekt. Alle deltakere er likeverdige samtalepartnere, uavhengig av hvilken rolle den enkelte har. Walderhaug vil dele erfaringer med arbeidet i fengselet og vise dets mulige relevans for flere arenaer i samfunnet.

Forvaringsdømtes endringsprosesser

Ivar Landmark

Ivar Landmark er filosofisk praktiker, student ved master i utdanningsledelse UiO og rådgiver ved Rud videregående skole, avd. Ila fengsel og forvaringsanstalt. Ivar vil presentere en kvalitativ studie om forvaringsdømtes endringsprosesser, - om hvordan rehabilitering kan forstås som dannelsingsprosesser, og hvordan innsatte selv beskriver endring og identitetsutvikling.

Forvaringsdømte har et lovbestemt krav til vise endring for retten før de kan settes fri. Mange tjenester og tilbud i fengslene har fokus på endring og rehabilitering. Skole og karriereveiledning tilbys for å oppfylle stadig økte rettigheter til utdanning, rekvalifisering, realkompetansevurdering og karriereveiledning. Men er det bevissthet om dannelsingsaspektet som inngår i disse tilbudene? Danning er tett knyttet til Opplæringslovens

formålsparagraf og opplæringens verdier. Det er relevant å få forståelse om hvordan arbeid med danning kan forsterkes som del av innsattes endringsarbeid.

Rom 5617

Dialogiske rom – pedagogisk-filosofisk tilnærming

Alona Laski og Marianne Hatlem Storås

Alona Laski er prosjektleder ved Senter for livslang læring og Marianne Hatlem Storås er førstelektor ved OsloMet. Deres arbeid utforsker hvordan hvordan filosofisk dialog kan fremme viten, dømmekraft og kollektiv læring i feltet mellom barnehager og barnehagelærerutdanning.

Pedagogiske praksiser skal og må utvikles for å svare ut lovpålagte styringsdokumenter, være bærekraftige, og lærende organisasjoner. Bruk av pedagogisk filosofi som tilnærming kan skape rom for deling av praksis, kollektiv kunnskapsbygging og fremming av spørsmål knyttet til undervisningens *hvorfor, for hvem, og med hvilke verdier og mål som noe annet om er enn undervisningens hvordan (didaktikk)*. I form av det mer grunnleggende spørsmål om utdanning, læring og undervisning.

Utforskende dialog om begrepet lek

Jørn Varhaug

Jørn Varhaug er førsteamanuensis og instituttleder ved Institutt for kultur, religion og samfunnsfag, USN, og inviterer til en åpen og undersøkende dialog om hva lek er – og om begrepet lar seg definere. Gjennom ulike dialogiske praksiser utforskes lekens betydning og plass i pedagogisk arbeid.

I mye nyere forskningslitteratur om lek, hevdes det at begrepet lek ikke kan defineres (f. eks. Øksnes 2022, Bjørnstad 2024 mfl.). Inspirert av filosofer som Kierkegaard, Schopenhauer og Platon, har Varhaug forsøkt å utforske nettopp hva lek er, og hva det ikke er, i samtale med lærere, barn, filosofer, en psykolog og flere andre, for å se om det er mulig å få klarhet i hva lek egentlig er i vårt språk, og hva det ikke er. Det har vært forslag og motforslag, eksempler og moteksempler, det har vært uenigheter, presisering og unntak. Denne dialogiske utforskningen, har også støtt på spørsmålet om vi faktisk trenger en klar definisjon av hva lek er, kanskje vi gjør det? Vi har støtt på spørsmålet om lek har egenverdi – eller om det er meningsfullt å snakke om egenverdi. Er det ikke bare en sirkelreferanse – at lek har verdi fordi lek har verdi? Innlegget vil være en invitasjon til publikum om å være med i dialogen, til å komme med motforslag og moteksempler, og å forsøke å avsløre hva slags påstander om lek som er kloke, og hva slags påstander som ikke er kloke, og ikke minst å finne en vei inn i forståelse av hva lek er, i vårt språk slik det foreligger.

Liv mellom rom og kategorier

Anna Aase Ugland

Anna Aase Ugland er stipendiat ved Universitetet i Agder og veileder i Dembra ved Arkivet freds- og menneskerettighetscenter.

Hun vil ta oss med på en praksisnær og undrende refleksjon om de små, ofte oversette mellomrommene i hverdagen der menneskelige møter finner sted. Innlegget utforsker hvordan dialogens kraft kan ligge nettopp i disse rommene – der vi møter hverandre som mennesker, på tvers av kategorier.

Mellom planer og tiltak, mellom møter, mellom teori og praksis, der livet skjer...

Det som ikke får plass i en tabell eller et skjema, men som forsøkes å effektiviseres bort, fjernes, gjøres sømløst. Samtidig som at livet ikke skjer i planer, tiltak, begrep, kategorier.

Kanskje dialogens humaniserende kraft er styrken og viljen i de eksistensielle mellomrommene, der vi trer frem som mennesker. I køen. Ved kopimaskinen. Mens jeg deler ut ark i klasserommet. Kraften i det motsatte av en likegyldighet, en fremmedgjøring. Her var vi. Folk. Mennesker. Når vi får øye på hverandre. Når det betyr noe at du er du. At jeg er jeg. Vi er oss, her, nå.

TORS DAG 30. APRIL

10.00–11.00 – PARALELLESJONER

Rom 5503

Studenthumanisten inviterer til samlesingstund (workshop)

Birgitte Fredriksen

Birgitte Fredriksen er studenthumanist ved UiO og pedagog med spesialisering i dialogisk praksis. I rollen som studenthumanist inviterer hun studentene til en-til-en-samtaler og ulike former for gruppedialoger og aktiviteter. En av aktivitetene studenthumanistene har hatt for studentene de siste årene, er samlesingsstunder, eller det de har kalt Tekst og tanke/Litterært pusterom.

På konferansen inviterer studenthumanisten(e) deltakerne til å være med på en slik samlesingsstund, og til å undre seg sammen over hva den humaniserende kraften i en slik aktivitet er eller kan være.

[Auditorium A5508](#)

Temaverksted om kontroversielle temaer

Catharine Strimas og Joanna Magierecka

Catharine Strimas og Joanna Magierecka er førstelektorer ved USN. I en stadig mer uforutsigbar verden forventes det at lærere kan håndtere kontroversielle og emosjonelt krevende temaer på en pedagogisk og etisk forsvarlig måte. I denne presentasjonen viser bidragsyterne til en studie som utforsker hvordan lærere kan arbeide med vanskelige og emosjonelt krevende temaer. Studien er undersøker PPU-studenters erfaringer med å delta i et todagers temaverksted om undervisning i vanskelige og kontroversielle temaer, samtidig som den presenterer verkstedets pedagogiske design.

Kunstbasert dialog i skolen

Anne Lise Nordbø

Anne Lise Nordbø er førstelektor ved Institutt for estetiske fag, USN, og presenterer arbeid i forskningsgruppen LETS. Utforskende dialog er her en kunst-basert, mediert dialog, hvor hun gjennom metoden a/r/tography (Springgay, Irwin, & Kind, 2005) har ledet og analysert iscenesettelse med 16 elever i et videregående skoleprosjekt med tema bærekraft, økologisk levemåte og gjenvinning. Prosjektet utforsker hvordan estetiske og kreative prosesser kan gi tilgang til elevenes livsverden og åpne for elevers refleksjon, følelser og forståelse. Kunst-basert mediering som gir elever mulighet til å uttrykke følelser og tanker gjennom fantasi og forestillingsevne er viktig kunnskap «... because we have begun to realize that human feeling does not pollute understanding. In fact, understanding others and the situation they face may well require it. (Barone and Eisner 2012, 43).

MY – microyoga – en humaniserende kraft?

Hallvard Håstein

Hallvard Håstein er cand.polit, har vært rådgiver i pedagogiske fag og tilknyttet USN, UIA og Statsped.

Før en skal delta i en dialog, og når en er underveis i dialogen, kan det virke berikende om en evner å lytte ikke bare med ørene, men også med kroppen. Ikke minst vil en trolig etterpå kunne ha en samtale med seg selv som er mer variert og opplyst – enn det en har som vane å si til seg selv. Denne berikede situasjon kan igjen nær humaniserende kraft og mot til handling.

Dette er Håsteins første antagelse. Den andre antakelsen handler om at vår kroppslige lytteevne, kan øves opp gjennom sensitiv trening av små og varsomme bevegelser - som han kaller mikro-yoga (MY). I innlegget vil Håstein redegjøre for et lite og fortsatt uavsluttet grunnforsknings-prosjekt som bygger på disse antakelsene. Prosjektet gjennomførtes i 1. posisjon, altså med et tydelig jeg. Det vanligste er at forskning skjer i 3. posisjon: En skal finne ut og fortelle noe om andre. Nøkkelord: spenning; varsomt nærvær; kroppens agens; paktivitet; mellomrom.

[Rom 5617](#)

Innovasjon gjennom intuisjon

Michael Noah Weiss og Camilla Angeltun

Michael Noah Weiss er professor og Camilla Angeltun er førstelektor ved ved Institutt for pedagogikk, USN.

Forskning og utviklingsarbeid (FoU) er en sentral del av både akademia og profesjonsutøvelse. Samtidig er det velkjent at nye og bærekraftige ideer sjelden lar seg fremtvinge gjennom lineær og instrumentell tenkning alene. Spørsmålet er derfor hvordan utforskende dialogformer kan åpne rom for innsikt, kreativitet og innovasjon i FoU-arbeid.

I denne presentasjonen introduseres et aksjonsforskningsprosjekt der forskere fra Universitetet i Sørøst-Norge og Université Paris Nanterre gjennomførte en serie på sju fantasireiser (guided imageries) basert på Trilogos metoden. Metoden, utviklet av den sveitsiske pedagogen L. V. Roethlisberger, integrerer rasjonelle, emosjonelle og spirituelle dimensjoner i læring og refleksjon, og har tidligere vært brukt for å støtte personlig utvikling og helhetlig balanse.

Astrologi i karriereveiledning – en empirisk studie

Christian Stokke

Christian Stokke er førsteamanuensis ved IKRL, USN. I sin presentasjon vil han snakke om hvordan astrologi brukes som dialogisk verktøy i karriereveiledning.

Astrologi har blitt mer populært i senere år, særlig blant yngre kvinner, som konsulterer stjerner og planeter for veiledning på ulike livsområder. I et kvalitativt fenomenologisk forskningsprosjekt har Stokke intervjuet tre astrologer om hvordan de bruker astrologi i karriereveiledning. De bruker astrologi som verktøy for selvutvikling og selvforståelse.

Funnene fra intervjuene viser at astrologisk veiledningspraksis har blitt dialogisk. Respondentene forteller om utforskende dialoger mellom veileder og veisøker, og mellom astrologi og akademisk veiledningsvitenskap. Inspirert av humanistisk psykologi og Rogers klientsentrerte veiledningsteori, anerkjennes veisøkeren som ekspert på eget liv. Respondentene er opptatt av å utvide veiledningsvitenskapen i en flerkulturell retning, ved å påpeke at astrologi og spiritualitet er en integrert del av mange ikke-vestlige

virkelighetsforståelser. Dermed uttrykkes dialogens humaniserende kraft både når humanistisk veiledningspraksis hjelper veisøkere å komme i kontakt med sitt autentiske Selv, og bemyndiges til å ta karrierevalg i tråd med sin intuisjon, men også ved at akademisk karriereveiledning utvides til å romme hele mennesket.

“The power of things” i den profesjonelle veiledningsdialogen

Anna Moxnes er professor i barnehagepedagogikk ved USN.

I denne presentasjonen rettes oppmerksomheten mot hva som kan skje eller oppstå i dialoger når profesjonsfaglige veiledere blir bedt om å prøve ut bruk av ulike fysiske gjenstander fra deres virke som barnehagelærere inn i dialogen i veiledningssamtalen. Inspirert av materialteorier (eks.: Barad, 2012; 2014; Bennet, 2010), og kraften som ligger i tingene vi omgir oss med, er hensikten å undersøke hvordan ting bygger opp om, utvider, forstyrrer eller diffrakterer dialogen.

Presentasjonen bygger på analyser av observasjonsnotater, transkripsjon av lydfiler, notater i forskningsdagbøker og foto fra et forskningsprosjekt der deltakerne ble bedt om å ta med seg gjenstander av betydning for egen profesjonsutøvelse med inn i metasamtaler om veiledningssamtalen. Hensikten med studien var også å undersøke både hvordan materialitet kan aktiveres i en veiledningssamtale og hva materialitet kan bidra med for å undersøke og utvide veisøkerens forståelser av ulike problemstillinger.

11.15–12.15 - PARALLELLESJONER

[Rom 5503](#)

Revitalisering av dannelsesstankens arvestykker (workshop)

Steen Nepper Larsen

Steen Nepper Larsen er førsteamanuensis ved Aarhus universitet. I denne workshopen utforskes hvordan klassiske dannelsesideer kan få ny relevans i samtiden.

På baggrund af et kort igangsættende oplæg inviteres der til en åben og fælles drøftelse af en eksistentialontologisk, kritisk teoretisk, kapitalismekritisk, begrebshistorisk, øvelsesantropologisk og kropsfænomenologisk tilgang til en revitalisering af dannelsesstankens arvestykker.

[Auditorium A5508](#)

Stedsans: En humaniserende kraft for møtet mellom menneske og natur

Inger Birkeland

Inger Birkeland er professor i samfunnsgeografi ved USN og Gestaltterapeut. I sin presentasjon utforsker hun kroppslig forankret kunnskap og menneskets relasjon til steder og natur.

Birkeland har tidligere forsket og skrevet mye om menneske-stedmøter i ulike kontekster. Stedsans er et begrep hun har arbeidet en god del med og gitt mening til for skole- og utdanningskontekster. Stedsans (place literacy) kan enkelt forstås som «kroppsliggjorte og stedsspesifikke kunnskaper, ferdigheter og kompetanser» (Birkeland, 2014, s. 111).

Birkelands forståelse tar bl a utgangspunkt i kroppsfenomenologi samt mennesket som organisme. Kroppen er bokstavelig talt koblet ikke bare til andre mennesker, men til jorda og det mer-enn-menneskelige, ikke bare pga tyngdekraften, men fordi mennesker er en art som må leve i kontakt med omgivelsene for å overleve og videreføre liv. Erfaringene kommer slik av relasjonell og økologisk væren, der den som sanser og det sansede forutsetter hverandre, i sammenheng med økologiske livsprosesser. Stedsans blir holistisk og erfaringsbasert, og bidrar i å forme måter å være på, måter å se på. I presentasjonen vil Birkeland forsøke å reflektere litt videre og invitere til dialog ut fra en tanke om at stedsans slik kan være en humaniserende kraft, inspirert av økopsykologi og gestaltterapeutisk teori og metode, og samfunnsgeografisk stedsteori.

Dialog med alpakkaer

Biljana Fredriksen

Biljana Fredriksen er professor i Kunst og Håndverk, ved Institutt for estetiske fag, USN, og utforsker i sin presentasjon dialog på tvers av arter og menneskets forhold til det mer-enn-menneskelige.

Dagens økologiske utfordringer krever at vi stadig diskuterer hva det betyr å være et menneske – et menneske som ikke skiller seg ut fra resten av naturen. Hvis vi skal ta mer-enn-menneskelige relasjoner på alvor, må vi stille oss selv spørsmål om hva vi (mennesker) må gjøre for å ta ansvar for sameksistens på denne sårede planeten. Å lytte til de «tause» dyrene krever at en frivillig reduserer sin menneskelige makt. Presentasjonen bygger på flerårige daglige dialoger mellom forskeren og hennes alpakkaer, i forsøk på å imøtekomme deres behov, forstå deres perspektiver og anerkjenne dem som unike individer. Dialogene er omtalt i en pågående internasjonal publikasjon. Presentasjonen er av både forsknings- og erfaringsart, da den anvender a/r/tografi som forener disse to dimensjonene gjennom en levende metodologi hvor levd liv og forskning smelter sammen.

Dyrehvisking har lenge vært praktisert av urfolk. I akademiske kontekster blir intuisjon ofte ansett som irrelevant, men flere nyere studier, særlig innenfor kunstfag og urfolkstudier, anvender intuitiv kommunikasjon mellom arter der intersubjektivitet, intuisjon, og ikke-fysisk og åndelig kommunikasjon med ikke-mennesker anerkjennes. Både urfolks fortellinger og spekulative multiarts fortellinger har kapasitet til å fange relasjoner mellom arter. Presentasjonen vil vise eksempler av øko-etiske utfordringer i menneske-alpakka samspillet og multisensoriske dialoger mellom dem.

Erfarenhetens gastronomi - en dialog mellom måltider, bildning og m menneskelig forståelse.

Daniel Østergren

Daniel Østergren er førsteamanuensis ved Örebro universitet og utforsker i sin presentasjon måltidet som dannende praksis og meningsskapende handling.

Østergrens avhandling **Erfarenheternas gastronomi** undersøker måltider såsom bildning – ett sätt för människor att förstå sig själva, varandra och världen utifrån sina strävanden. Utgångspunkten är att gastronomi handlar om mycket mer än matlagning och ätande: Om att ta hand om sig själv, varandra och samhället. Avhandlingen bidrar med nya sätt att förstå gastronomi genom dialog och bildningserfarenheter. Genom att förstå måltider som meningsskapande handlingar kan både utbildning och samhällsutveckling stärkas med gastronomi.

[Rom 5617](#)

Utforskende dialog – eller performativ deltakelse?

Eileen Eldjarn

Eileen Eldjarn er lektor og utdanningsfilosof og tilknyttet forskergruppen GoodAttention ved UiO, og analyserer hvordan dialog kan fremstå som utforskende, men i praksis også bli begrensende.

Utforskende dialog løftes ofte fram som en humaniserende pedagogisk praksis som skal fremme kritisk tenkning, fellesskap og demokratiske ferdigheter. Denne presentasjonen undersøker en mindre diskutert side ved dialogiske praksiser: hvordan dialog kan opprettholde sin ytre form samtidig som deltakernes epistemiske agens risikerer å svekkes. Med utgangspunkt i forskning på epistemisk urettferdighet og et konkret klasseromseksempel analyserer jeg en situasjon der elevenes genuine bidragsvilje avvises fordi den ikke samsvarer med samtaleformens implisitte normer for hva som teller som

relevante bidrag. Analysen viser hvordan klasseromsdialogen kan romme strukturelle begrensninger som innsnevrer mulighetsrommet for faktisk utforskning.

Spørsmålet gjelder dermed ikke bare hvem som blir hørt, men hvilke former for epistemisk orientering som får utvikle seg. Når elever lærer å tilpasse seg lærerens forventede svar på bekostning av egne spørsmål, kan dialogen fremstå som vellykket selv om den i praksis blir performativ. Deltakelse skjer uten et reelt ønske om å vite eller utforske – og skolesystemet mangler begreper for å fange opp forskjellen. Dette reiser et grunnleggende spørsmål: Er performativ deltakelse tilstrekkelig for å regnes som epistemisk agens? Hva skjer i så fall med klasseromsdialogens potensielt humaniserende kraft?

Dialogos – en farbar vei til endringsprosesser i skolen?

Anne Kjærnes Bratland

Anne Kjærnes Bratland er fagleder ved Kirkeparken videregående skole og masterstudent ved UiO. Hun vil fortelle om sitt mastergradsarbeid i utdanningsledelse ved UiO, der hun undersøker hvordan Dialogos-metoden er brukt som tilnærming i en endringsprosess ved en videregående skole. Skolen inngikk i 2022 et samarbeid med Guro Hansen Helskog, med mål om å få til en god omorganiseringsprosess med oppstart for elever høsten 2024. I casestudien har Bratland undersøkt hvordan informantene har opplevd Dialogos-tilnærmingen, og hvordan den har formet omstillingsprosessen ved skolen, samt hvordan filosofisk praksis har bidratt til endringer i skolens kultur.

Når undring blir personlig – å risikere seg selv i filosofisk dialog

Johanne Seierstad

Johanne Seierstad er sivilingeniør i Sveco og opptatt av menneskelig utvikling og dialog. Hun utforsker i sitt innlegg erfaringen av filosofisk dialog, ikke bare som en intellektuell praksis, men som en eksistensiell erfaring. Noen ganger oppstår en følelse av at noe mer står på spill – hvor man ikke kun utveksler tanker eller argumentasjon, men også risikerer noe av seg selv. Når den filosofiske dialogen blir for formell, kan den miste noe av sitt liv. Om den blir for personlig eller privat, kan den oppleves utrygg.

På den ene siden trenger dialogen et rammeverk og en form. På den andre siden oppstår kanskje undring først når noe virkelig angår oss – når samtalen får nerve, betydning og personlig resonans. Hva innebærer det å bevege seg i dette spenningsfeltet, som ligger der som en mulighet i filosofisk dialog?

13.15–14.15 – PARALLELLESJONER

Rom 5503

Den humaniserende kraften i refleksiv praksisforskning (workshop)

Guro Hansen Helskog, Ingrid Reite Christensen, Åsmund Aamaas, Øyvind Wistrøm, Michael Noah Weiss, Christian Stokke, Kerstin Bornholt, Erlend Bendik Myhre og Kristin Gregers Eriksen

Guro Hansen Helskog er dosent i pedagogisk filosofisk praksis ved USN. Ingrid R. Christensen er professor i pedagogikk ved USN og spesialiserer seg i profesjonell læring og etikk. Åsmund Aamaas er førsteamanuensis i samfunnsfagdidaktikk ved USN. Øyvind Wikstrøm er biolog og ba i samfunnsfag og underviser i naturfag og internasjonal politikk. Michael Noah Weiss er professor ved Institutt for pedagogikk ved USN. Christian Stokke er førsteamanuensis ved Institutt for kultur, religion og samfunnsfag ved USN. Kerstin Bornholdt er førsteamanuensis ved USN, ved Institutt for kultur, religion og samfunnsfag. Erlend B. Myhre er universitetslektor ved USN, hvor han hovedsakelig arbeider som lærerutdanner i samfunnsfagdidaktikk. Kristin Gregers Eriksen er førsteamanuensis og leder for forskningsgruppen i samfunnsfag ved USN

Denne workshopen vil aktivisere deltakerne i en refleksjon over egne erfaringer fra internasjonalt samarbeid, og være basert i utvalgte bidrag fra antologien «*Reflective Practice Research in International Collaboration. Developing teacher education in togetherness*» (Helskog, Christensen og Aamaas (eds), 2025). Med utgangspunkt blant annet i prosjekter som knytter Norge, Ukraina, India, Finland og Palestina sammen, benyttet vi refleksiv praksisforskning som en tilnærming for kritisk og teoretisk å undersøke levd erfaring fra interkulturelle og internasjonale møter og samarbeidsprosesser. Både refleksjonen over erfaringer i enkeltbidragene og den samskapende skriveprosessen fungerte som rom for etisk, relasjonell og spirituell transformasjon for alle involverte. Vi argumenterer således for at refleksiv praksisforskning, forstått som en utforskende og dialogisk forskningstilnærming, har en humaniserende kraft.

Auditorium A5508

“Unknowledging” med barn

Teresa Aslanian og Halvor Kvandal

Teresa Aslanian er barnehagelærer med doktorgrad i utdanningsvitenskap og jobber ved institutt for pedagogikk ved USN. Halvor Kvandal er filosof og professor i KRLE ved Institutt for kultur, religion og samfunnsfag ved USN. De utforsker i sin presentasjon hvordan undring og ikke-viten kan støtte barns eksistensielle utvikling.

I presentasjonen introduserer og utforsker de begrepet «unknowledging» som en praksis som støtter barns rett til åndelig utvikling i barnehagelærerutdanning (UDIR, 2017). Basert

på Axel Honneth's begrep om anerkjennelse og Helen De Cruz' begrep om undring og ærefrykt utforsker de hvordan praktisering av unknowledging med barn kan åpne muligheter for anerkjennelse mellom barnehagelæreren og barna samt bidra til åndelig utvikling i en barnehagekontekst. Åndelig utvikling i barnehagelærerutdanningens sekulære kontekst involverer å skape muligheter for undring og ærefrykt og å ta del i en praksis hvor man stiller eksistensielle spørsmål uten endelige svar. Aslanian og Kvandal diskuterer hvordan man kan anerkjenne mangelen på endelige svar gjennom en epistemisk innstilling preget av undring og ærefrykt og utforsker hvordan dette kan berike barnet, barnehagelæreren og barnehagelivet.

Relasjonell pedagogikk i praksis

Mira Cataya Rodriguez

Mira Rodriguez er stipendiat ved institutt for IKRS, USN og vil presentere forskning knyttet til ungdommers erfaringer med oppmerksomhets- og dialogbaserte praksiser i skolen.

I intervjuene beskriver flere ungdommer de teoretiske fagene i skolen som «mentalt utmattende». Samtidig forteller de at korte avbrekk med bevegelse, pust eller lek kan hjelpe dem å regulere oppmerksomhet og energi i skolehverdagen. Elevene omtaler selv disse aktivitetene som «hjernepauser», et begrep som peker mot en intuitiv forståelse av behovet for rytme mellom konsentrasjon, kroppslig aktivitet og sosialt samspill i skolehverdagen. I sin presentasjon vil Rodriguez diskutere foreløpige funn fra feltarbeidet i sitt PhD-prosjekt, som undersøker hvordan relasjonelle og oppmerksomhetsbaserte pedagogiske praksiser kan bidra til elevers trivsel, tilhørighet og emosjonelle regulering i ungdomsskolen.

Folkedialog for å styrke lokaldemokrati

Christiane Seehausen

Christiane Seehausen er seniorrådgiver ved Nansen Fredssenter og har i mange år arbeidet med dialog både i inn- og utland. I denne erfaringspresentasjonen vil hun fortelle om senterets dialogmetodikk som er utviklet gjennom 30 års erfaring med dialogarbeid i Norge og i konfliktområder internasjonalt. Tilnærmingen deles inn i to kategorier: dialog i konflikt og folkedialog. Sistnevnte er en metodikk som er utviklet for å gi folk en stemme i lokalsamfunn – om temaer som kan være både kontroversielle og konfliktfylte. Folkedialogmetodikken muliggjør at mennesker kan møtes ansikt til ansikt med sine meningsmotstandere og prøve å forstå «den andre». Seehausen vil gi en kort innføring i metoden, og eksemplifisere arbeidet gjennom å vise til erfaringer i konkrete prosjekter

Dialog som pedagogisk praksis i skolen

Harald Aksnes Karmhus

Harald Aksnes Karmhus jobber som dialogrådgiver ved Nansen Fredssenter. Han viser i sin presentasjon hvordan dialog kan brukes konkret i undervisning. Gjennom Nansen Fredssenters undervisningsopplegg i ungdomsskole og videregående skole får elever trent opp sin evne og sitt mot til å ytre sin mening og til å bli nysgjerrige på perspektiver og meninger som strider mot deres egne. Det er avgjørende hvordan samtalen rigges, med kjøreregler og en fasilitering som skaper trygge og modige rom.

Filosofiske samtaler om likeverd. Å bli gjenkjent som medmenneske i øyehøyde.

Sandra Stubberud Buer, Anne Grete Lindahl og Geir Sverre Luthen er høyskolelektorer ved Høgskolen i Østfold. De vil presentere et FOU-prosjekt der de har gjennomført to samlinger med ulike grupper lærerstudenter ved en UH-institusjon, en workshop med en gruppe deltakere på et filosofikurs på en annen UH-institusjon og en workshop på en veiledningskonferanse med en gruppe fagansatte fra flere utdanningsinstitusjoner i Norge. Sammen med deltakerne i gruppene har de tatt i bruk filosofisk dialog for å utforske begrepet **likeverd**. Forskningsspørsmål er er: *Hvilke bidrag gir den filosofiske samtalen til utforskning av grunnleggende verdier i norsk skole?* Det teoretiske grunnlaget er i hovedsak hentet fra Hansen Helskog (2019) og hennes *Philosophising the Dialogos way towards wisdom in Education*.

14.30–15.30 – Oppsummerende dialog

Guro Hansen Helskog og Ingun Steen Andersen

Konferansen avsluttes med en felles dialog der erfaringer og innsikter samles.